

РАЙНЕР МАРИЯ РИЛКЕ - *Писма до един млад поет. Писма до една млада жена*
РАЙНЕР М. РИЛКЕ – МАРИНА ЦВЕТАЕВА. Кореспонденция

РАЙНЕР МАРИЯ РИЛКЕ
ДО МАРИНА ЦВЕТАЕВА

Актуално: Валмон пар Глион
С/Терите (Во), Швейцария

3 май 1926 г.

Скъпа поетесо,

В *този* час държа в ръцете си препълненото с бушувашо чувство писмо на Борис Пастернак, което безмерно ме развълнува. Целият трепет и благодарността, събудени в мен от това писмо, би трябвало – така разбирам от неговите редове – да бъдат отправени най-напред към *Вас* и едва тогава, чрез *Вас*, да намерят пътя към него! Двете книги (отпечатаните последни мои произведения), които ще получите след това писмо, *са за Вас, те Ви принадлежат*.

Ще изпратя още два екземпляра, доколкото изобщо разполагам с такива: тези вторите нека бъдат предадени на Борисъ Пастернак*, ако цензурата го допусне. Толкова съм разтърсен от изобилието и силата на неговата обич, че за днес не бих могъл да добавя нищо повече, изпратете обаче добавения лист от мое име на приятеля ми в Москва! Като поздрав! Нужно ли е да разказвам? Известно Ви е, че имам честта да смятам за свой истински приятел бащата на Борис, Леонид О. П., още от пребиваването ми в Москва (преди повече от 26 години). След дълго, дълго прекъсване тази зима (в самото начало) до мен достигна писмо от Берлин, негово писмо, на което отговорих, изпълнен с радост, породена от факта, че отново сме се открили. Но разбира се, не беше нужно Леонидъ Осиповичъ* да ми съобщава, че синът му е станал именит и много силен поет: предоставените ми от приятели доказателства за това бях прочел (още миналата година в Париж), развълнуван и покъртен (все още мога да чета на руски език, макар да ми е нужно време, за да се ориентирам и малко да се упражня; с писмата е по-лесно). Престоят ми в Париж през миналата година, почти *осем* месеца, възобнови общуването ми с руските приятели, които не бях виждал двайсет и пет години. Но защо, ето това се питам в този час – защо не е било отредено да срещна Вас, Марина Ивановна Цвѣтаева*? Думите на Борис Пастернак събуждат надеждата, че една такава среща би дала и на двама ни най-дълбока вътрешна радост. Дали някога ще можем да наваксаме пропуснатото?!

Райнер Мария Рилке

П. П. Френският език ми е *също* така близък, както и немският; отбелязвам това, ако се окаже, че предпочитате освен Вашия собствен език да употребявате него.

МАРИНА ЦВЕТАЕВА
ДО РАЙНЕР МАРИЯ РИЛКЕ

Сен Жил сюр Ви
9 май 1926 г.

Райнер Мария Рилке!

Мога ли да Ви наричам така? Вие, вплътената поезия, сигурно знаете, че самото Ви име вече е стих. Райнер Мария – звучи църковно – и детински – и рицарски. Името Ви не римува времето – идва от дълбините или от бъднините му – отечно е. Самото Ви име желае това, а Вие пък избрахте него. (Сами избираме имената си, каквото повикало – такова се обадило.)

Кръщаването Ви е било пролог към Вашата същност, а свещеникът, извършил тайнството, едва ли е знаел какво върши.

Вие не сте най-любимият ми поет („най-любим“ – просто степен), Вие сте природно явление, което не може да бъде мое, което човек не обича, а му устоява, или (и това не е достатъчно!) вплътеният пети елемент: самата поезия, или (отново не е достатъчно) това, от което възниква поезията и което е по-велико от нея (и от Вас).

Не става дума за човека Рилке (човек: нещо, което сме принудени да бъдем), а за духа Рилке, който е по-велик от поета и който всъщност за мен е Рилке – Рилке от бъдното.

Трябва да се видите през и със моите очи:

Вашето величие през тяхната уголеменост, когато гледам към Вас: Вашето величие – пронизващо хоризонта.

Какво би могъл да прави един поет след Вас? Човек преодолява безспорния маестро (например Гьоте), но да преодолее Вас, означава (би означавало) да преодолее поезията. Поет е онзи, който преодолява живота (длъжен е).

Вие сте невъзможна задача за бъдещите поети. Поетът, дошъл след Вас, трябва да бъде самият *Вас*, тоест: Трябва да се родите още веднъж.

Връщате на думите *първия* им смисъл, а на предметите – *първите* им думи (стойности). Например, когато кажете „великолепен“, Вие казвате „с велика красота“, така както първоначално е било и мислено. (Днес „великолепен“ е само лишен от смисъл удивителен знак.)

Бих Ви казала всичко това много по-разбираемо на руски, но не искам да Ви причинявам усилието, четейки, да се връщате към него, предпочитам сама да направя усилие и да се „впиша“ в немския.

Първото, което в писмото Ви ме *запрати* на най-извисената кула на радостта (не – *въздигна ме*, не – *постави ме*), беше изписването на месец май като *Maui*: с този *u* вместо *i* Вие му връщате стария аристократизъм. *Maui* с *i* носи нещо от „първи май...“, като нямам предвид работническия празник, той някога ще стане наистина прекрасен (би могъл) – по-скоро: кроткия буржоазен месец май на сгодените и (немного) влюбените.

Няколко кратки биографични (само необходимото) бележки: тръгнала от руската революция (не от революционна Русия, революцията е страна сама за себе си със свои собствени – и вечни – закони), се отправих – през Берлин – за Прага. Книгите Ви бяха с мен. В Прага за първи път прочетох „Ранни стихотворения“. Така – още първия ден – обикнах Прага заради престоя Ви като студент в този град.

Останах там от 1922 до 1925 г., три години, през ноември 1925 г. заминах за Париж. Бяхте ли тогава още там?

Ако все пак сте били:

Защо не дойдох при Вас? Защото сте най-скъпото ми – в целия свят. Съвсем просто е. Но също и – защото не ме познавате. Заради страдаща гордост, заради страхопочитание пред случайността (съдбата, едно и също). Поради страхливост, може би за да не се налага да издържа на чуждия Ви поглед – на прага на стаята Ви. (Не би било възможно да не ме гледате като чужда! И дори да беше така, това би бил поглед, предназначен и за всеки друг, тъй като Вие не ме познавахте! – ще рече, все пак чужд!)

Още нещо: Винаги ще ме усещате като руския, а аз – Вас – като чисто човешко (божествено) явление. Тази трудност произтича от нашите твърде индивидуални националности – всичко онова, което за нас е „аз“, за европейците означава – „руснак“. (Същото се случва пък при нас с китайци, японци, негри – с много *далечните* или с много *дивите*.)

Райнер Мария, нищо не е загубено, през следващата (1927) година ще дойде Борис и ще ви посетим – където и да се намирате. Познавам Борис много малко и го обичам така, както обичаме никога невидените любими (отминали, следващи: *по-следващи*), никога невидени или никога несбъднати. Той не е толкова млад, мисля – на 33, но изглежда съвсем като юноша. В нищо не прилича на баща си (най-доброто, което може да направи един син). Вярвам само в синовете на майките. Също и Вие сте син на майката. *Мъж по женска линия* – затова сте така *богат*. (Двуединството.)

Той е най-първият поет на Русия. Това го знаем аз и още неколцина, другите ще почакаат, докато умре.

Очаквам книгите Ви като буря, която – искам или не – ще ме връхлети. Почти като операция на сърцето (не е метафора! всяко стихотворение (твое) се връзва в сърцето и го резбова според *своето* знание – искам или не). Да не желаеш нищо!

Знаеш ли защо ти казвам „Ти“ и защо те обичам и... и... и... Защото ти си *силата*. Най-рядкото!

Не се налага да ми отговаряш, знам какво е време и какво е стихотворение. Знам и какво е *писмо*. Всичко е ясно.

Като десетгодишно момиче (1903) бях във Во и в Лозана и си спомням още много неща оттогава. В пансиона имаше възрастна негърка, която трябваше да учи френски. Не учеше нищо и ядеше виолетки. Това е най-яркият ми спомен. Сините устни – негърските устни *не са* червени – и сините виолетки. Синьото Женевско езеро изплува в спомените ми едва след това.

Какво искам от теб, Райнер? Нищо. Всичко. Да ми разрешиш всеки миг от живота си да гледам нагоре към теб – като към планински връх, който ме закриля (такъв един каменен ангел пазител!). Докато не те познавах, това беше възможно, сега, когато те познавам, е нужно разрешение.

Защото *душата* ми е добре възпитана.

Но без да питам дали искаш, или не, ще ти пиша. За *твоята* Русия (Царския кръг и други неща).

Руските ти букви. *Затрогването*. Аз, която като индианец (или индиец?) никога не плача, сега почти бих.

Прочетох писмото ти на океана, океанът четеше с мен, двамата четохме. Нали не те смущава, че той наднича в писмото ти? На други няма да го позволя – твърде ревнива съм (*в теб* – ревностна).

Ето и моите книги – няма нужда да ги четеш, – сложи ги на писалището си и напълно ми вярвай, че преди мен не са съществували (има предвид в света, а не на писалището!).

10 май 1926 г.

Знаете ли как днес (на десети) получих книгите Ви? Децата още спяха (в седем сутринта), аз внезапно станах и се затичах към вратата. В *същия* миг – ръката ми беше на дръжката на вратата – пощальонът почука от другата страна.

Само трябваше да довърша жеста и да поема книгите от ръката, която сякаш още чукаше.

Още не съм ги отворила, защото тогава писмото изобщо няма да тръгне днес, а аз бих искала то да полети.

Когато дъщеря ми (Ариадне) беше още съвсем малка – две-тригодишна, – често ме питаше преди лягане: А ти будешъ читатъ Рейнеке?

Рейнеке – така на нея, в ускоряващия детски слух, ѝ звучеше Райнер Мария Рилке. Децата нямат усет за паузи.

Искам да ти пиша за Ванде, моята героична френска родина. (Във всяка страна и век – поне по една, нали така?) Тук съм заради *името*. Когато човек няма нито пари, нито време – като мен, той избира най-необходимото: това, без което не може.

Швейцария не приема руснаци. Но планините ще се посместят (или ще се разцепят!) – така че Борис и аз да можем да те посетим!

Вярвам в планините. (Разпознаваш ли стиха, пререден от мен – всъщност това не е стих – *планини* и *нощи* се римуват?)

Марина Цветаева

Писмото Ви за Борис ще отпътува още днес – препоръчано и с помощта на всички богове. Русия за мен все още е нещо почти отвъдно.